

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (четвърти състав)

14 март 2019 година *

„Преюдициално запитване — Право на събиране на семейството — Директива 2003/86/ЕО — Член 16, параграф 2, буква а) — Член 17 — Оттегляне на разрешението за пребиваване на член на семейството на гражданин на трета страна — Статут на дългосрочно пребиваващи граждани от трети страни — Директива 2003/109/ЕО — Член 9, параграф 1, буква а) — Загубване на този статут — Измама — Незнание за измамата“

По дело C-557/17

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Raad van State (Държавен съвет, Нидерландия) с акт от 20 септември 2017 г., постъпил в Съда на 22 септември 2017 г., в рамките на производството по дело

Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie

срещу

Y. Z.,

Z. Z.,

Y. Y.,

СЪДЪТ (четвърти състав),

състоящ се от: Т. von Danwitz, председател на седми състав, изпълняващ функцията на председател на четвърти състав, К. Jürimäe, С. Lycourgos (докладчик), Е. Juhász и С. Vajda, съдии,

генерален адвокат: Р. Mengozzi,

секретар: М. Ferreira, главен администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 5 юли 2018 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за Y. Z., Z. Z. и Y. Y., от М. Strooij и А. С. М. Nederveen, advocaten,
- за нидерландското правителство, от М. К. Bulterman, М. Н. С. Gijzen и J. М. Hoogveld, в качеството на представители,

* Език на производството: нидерландски.

- за полското правителство, от В. Majczyna, в качеството на представител,
- за Европейската комисия, от R. Troosters и С. Cattabriga, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 4 октомври 2018 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 16, параграф 2, буква а) от Директива 2003/86/ЕО на Съвета от 22 септември 2003 година относно правото на събиране на семейството (ОВ L 251, 2003 г., стр. 12; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 164) и на член 9, параграф 1, буква а) от Директива 2003/109/ЕО на Съвета от 25 ноември 2003 година относно статута на дългосрочно пребиваващи граждани от трети страни (ОВ L 16, 2004 г., стр. 44; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 225).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (държавен секретар по сигурността и правосъдието, Нидерландия) (наричан по-нататък „държавният секретар“), от една страна, и Y.Z., Z.Z. и Y.Y. (наричани по-нататък съответно „бащата“, „синът“ и „майката“), от друга, относно решенията на държавния секретар, с които разрешените за пребиваване, издадени на Y.Z., Z.Z. и Y.Y., се оттеглят, разпорежда се те незабавно да напуснат територията на Нидерландия и им се забранява да се върнат.

Правна уредба

Правото на Съюза

Директива 2003/86

- 3 Съображения 2 и 4 от Директива 2003/86 гласят:

„(2) Мерките относно събирането на разделени семейства следва да се вземат в съответствие със задължението за защита на семейството и зачитане на семейния живот, което е основно в редица актове на международното право. Настоящата директива зачита основните права и спазва принципите, които са признати, по-специално, в член 8 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи и в Хартата за основните права на Европейския съюз.

[...]

- (4) Събирането на семейства е необходимото средство, за да се направи възможен семейният живот. То способства за създаване на социокултурна стабилност, улесняваща интегрирането на гражданите на трети страни в държавата членка, а това служи, между другото, за насърчаване на икономическото и социалното сближаване, което е и основна цел на Общността, изложена в Договора“.

4 Съгласно член 1 от тази директива:

„Настоящата директива има за цел да определи условията за упражняване на правото на събиране на семейството от граждани на трети страни, пребиваващи законно на територията на държавите членки“.

5 Член 2 от цитираната директива предвижда:

„За целите на настоящата директива:

[...]

в) „кандидат за събиране на семейството“ означава гражданин на трета страна, пребиваващ законно в държава членка и кандидатстващ или членовете на семейството на който кандидатстват за събиране на семейството, за да се присъединят към него;

г) „събиране на семейство“ означава влизане и пребиваване в държава членка на членове на семейството на гражданин на трета страна, пребиваващ законно в тази държава членка, с цел да се съхрани единството на семейството, независимо дали семейните връзки са възникнали преди или след влизането на това лице.

[...]“.

6 Член 4, параграф 1 от Директива 2003/86 има следния текст:

„Държавите членки разрешават влизането и пребиваването в съответствие с настоящата директива и при условие че са спазени изискванията на глава IV, а също и на член 16, на следните членове на семейството:

а) съпруг на кандидата за събиране на семейството;

б) малолетните и непълнолетните деца на кандидата за събиране на семейството и на неговия съпруг [...];

[...]“.

7 Член 5, параграф 2, първа алинея от посочената директива гласи:

„Заявлението [за влизане и пребиваване] се придружава от документни доказателства за семейната връзка и за спазването на изискванията на членове 4 и 6, а, където това е приложимо, и на членове 7 и 8 [...]“.

8 Член 7, параграф 1 от посочената директива предвижда:

„При подаване на заявление за събиране на семейство заинтересованата държава членка може да поиска от лицето, което е подало заявлението, да представи доказателство за това, че кандидатът разполага със:

[...]

в) стабилни и регулярни финансови ресурси, които са достатъчни, за да издържа себе си и членовете на своето семейство, без да прибегва до системата за социално подпомагане на въпросната държава членка. [...]“

9 Съгласно член 13, параграф 3 от Директива 2003/86/ЕО:

„Срокът на валидност на разрешенията за пребиваване, предоставени на членове на семейството, по принцип не може да надхвърли датата на изтичане на валидността на разрешението за пребиваване, притежавано от кандидата“.

10 Член 16, параграфи 2 и 3 от тази директива гласи:

„2. Държавите членки могат също така да отхвърлят заявление за влизане и пребиваване с цел събиране на семейството или да оттеглят, или откажат да подновят разрешенията за пребиваване на членовете на семейството, ако се установи, че:

а) е използвана фалшива или заблуждаваща информация или фалшиви, или подправени документи, или чрез измама, или с други незаконни средства;

[...]

3. Държавите членки могат да оттеглят или да откажат да подновят разрешението за пребиваване на член на семейството, когато изтече срокът на пребиваването на кандидата, а членът на семейството все още не се ползва с автономно право на пребиваване по смисъла на член 15“.

11 Съгласно член 17 от посочената директива:

„Държавите членки надлежно държат сметка за характера и солидността на семейните връзки на лицето и продължителността на пребиваването му в държавата членка, както и за съществуването на семейни, културни и социални връзки със страната му на произход, в случай на отхвърляне на заявление, оттегляне или отказ за подновяване на разрешение за пребиваване, а също и в случай на постановяване на мярка за принудително отвеждане на кандидата или на членовете на неговото семейство“.

Директива 2003/109

12 Съображения 2, 4, 6 и 12 от Директива 2003/109 гласят:

„(2) По време на извънредното съвещание в Тампере от 15 и 16 октомври 1999 г. Европейският съвет обяви, че правният статут на гражданите на трети страни трябва да се сближи с този на гражданите на държавите членки и че лице, легално пребиваващо в държава членка, за неопределен срок от време, което има разрешение за дългосрочно пребиваване, следва да получи в тази държава членка съвкупност от постоянни права, възможно най-близки с тези, от които се ползват гражданите на Европейския съюз.

[...]

(4) Интеграцията на граждани на трети страни, трайно установени в държавите членки, е ключов елемент за поощряване на икономическото и социално единство, основна цел на Общността, изложена в Договора.

[...]

(6) Основният критерий за получаване на статут на дългосрочно пребиваващ следва да бъде продължителността на пребиваване на територията на държавата членка. Това пребиваване следва да е било легално и непрекъснато, за да свидетелства за трайното привързване на лицето с тази страна. [...]

[...]

(12) С цел да се създаде истински интеграционен инструмент в обществото, в което дългосрочно пребиваващият се е установил, последният следва да се ползва от равнопоставеност с гражданите на държавата членка по отношение на широк диапазон от икономически и социални области в зависимост от приложимите условия, определени с настоящата директива“.

13 Член 4, параграф 1 от тази директива гласи:

„Държавите членки предоставят статут на дългосрочно пребиваващ на граждани на трети страни, които са пребивавали легално и без прекъсване на територията в рамките на пет години преди подаване на въпросната молба“.

14 Член 5, параграф 1 от посочената директива предвижда:

„Държавите членки изискват от гражданина на трета страна да представи доказателство, че разполага, за себе си и за членовете на своето семейство на негова издръжка:

а) с устойчиви и редовни доходи, достатъчни за покриване на собствените му и тази на членовете на семейството му издръжка, без да се прибягва до системата за социално подпомагане на съответната държава членка. [...]

[...]“.

15 Съгласно член 7, параграф 1, първа алинея от Директива 2003/109:

„С цел получаване на статут на дългосрочно пребиваващ гражданинът на трета държава депозира молба при компетентния орган на държавата членка, в която пребивава. Молбата се придружава от доказателствен материал, уточнен в националното законодателство, и с който се доказва изпълнението на условията, изброени в членове 4 и 5 [...]“.

16 Член 8, параграф 1 от тази директива има следната формулировка:

„Статутът на дългосрочно пребиваващ е постоянен, като се спазват условията на член 9“.

17 Член 9 от цитираната директива предвижда:

„1. Дългосрочно пребиваващият губи правото си на статут на дългосрочно пребиваващ в следните случаи:

а) констатиране на придобиване по нечестен начин на статут на дългосрочно пребиваващ;

[...]

7. Когато отнемането или загубата на статут на дългосрочно пребиваващ не води до експулсиране, държавата членка разрешава на съответното лице да остане на нейна територия, ако то отговаря на условията, установени в националното законодателство и ако не представлява заплаха за обществения ред и обществената сигурност“.

Решение № 1/80

- 18 Съгласно член 7, първа алинея от Решение № 1/80 на Съвета по асоцииране от 19 септември 1980 година относно развиване на асоциирането и приложено към Споразумението за асоцииране между Европейската икономическа общност и Турция, подписано на 12 септември 1963 г. в Анкара от Република Турция, от една страна, и от държавите — членки на ЕИО, и Общността, от друга страна, и сключено, одобрено и утвърдено от името на Общността с Решение 64/732/ЕИО на Съвета от 23 декември 1963 г. (ОВ 217, 1964 г., стр. 3685; Специално издание на български език, 2007 г., глава 11, том 1, стр. 10):

„Членовете на семейството на турски работник, работещ на легалния пазар на труда на държава членка, които са получили разрешение да го последват:

- имат право да отговарят — при спазване на условието за предимство на работниците от държавите — членки на Общността, на всяко предложение за работа, когато пребивават законно в същата държава членка най-малко три години,
- се ползват в същата държава членка със свободен достъп до всяка дейност по свой избор като наети лица, когато пребивават законно в нея най-малко пет години“. [неофициален превод]

Нидерландското право

- 19 Съгласно член 14, параграф 1 от wet tot algehele herziening van de Vreemdelingenwet (Закон за цялостно преработване на Закона за чужденците) от 23 ноември 2000 г. (Stb. 2000, n° 495, наричан по-нататък „Законът от 2000 г.“):

„Министърът е компетентен:

- a) да уважи, да отхвърли или да остави без разглеждане заявлението за издаване на разрешение за пребиваване за определен срок;

[...]“.

- 20 Член 18, параграф 1 от този закон предвижда:

„Заявление за продължаването на разрешение за пребиваване за определен срок по смисъла на член 14 може да се отхвърли, ако:

[...]

- c) чужденецът е предоставил невярна информация или не е предоставил информация, която, ако беше предоставена, би довела до отхвърляне на първоначалното заявление за получаването на разрешение или на заявлението за продължаване на разрешението;

[...]“.

- 21 Член 19 от посочения закон има следния текст:

„Разрешението за пребиваване за определен срок може да се оттегли поради съображенията, изложени в член 18, параграф 1, с изключение на посоченото в буква b), [...]“.

22 Съгласно член 45а, параграф 1 от Закона от 2000 г.:

„Министърът е компетентен:

- а) да уважи, да отхвърли или да остави без разглеждане заявлението за издаване на разрешение за дългосрочно пребиваване — ЕС;
- б) да оттегли разрешение за дългосрочно пребиваване — ЕС“.

23 Член 45d, параграф 3 от този закон предвижда:

„Разрешението за дългосрочно пребиваване — ЕС се оттегля, когато:

[...]

- б) разрешението за пребиваване е получено чрез измама“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

24 Считано от 29 март 2001 г., на бащата, китайски гражданин, е издадено редовно разрешение за пребиваване за определен срок в Нидерландия във връзка с твърдяната му дейност на мениджър на дружество, а след това, считано от 28 април 2006 г., редовно разрешение за постоянно пребиваване в тази държава членка. Тези разрешения за пребиваване са издадени въз основа само на националното право.

25 На 31 януари 2002 г. майката и синът, респ. съпругата на бащата и малолетното дете на двойката, родено през 1991 г., също китайски граждани, получават редовни разрешения за пребиваване за определен срок в посочената държава членка съгласно член 14 от Закона от 2000 г. Тези разрешения са издадени в рамките на събиране на семейството с бащата, по смисъла на Директива 2003/86. Считано от 18 октомври 2006 г., майката и синът получават редовни разрешения за постоянно пребиваване в същата държава членка, на които е упоменато „дългосрочно пребиващ — ЕО“, съгласно членове 20 и 21 от Закона от 2000 г., заместени и възпроизведени по същество в член 45а от този закон, които транспонират членове 7 и 8 от Директива 2003/109 в нидерландското законодателство.

26 С няколко решения от 29 януари 2014 г. държавният секретар оттегля с обратно действие, от една страна, различните редовни разрешения за пребиваване, издадени на бащата, по съображение че твърдяната извършвана от това лице дейност била фиктивна, тъй като наелото го дружество не извършвало никаква дейност, и че следователно тези разрешения са били получени чрез измама. От друга страна, държавният секретар оттегля с обратна сила и разрешенията за пребиваване за определен срок, предоставени на майката и на сина в рамките на събирането на семейството, както и издадените им разрешения на дългосрочно пребиващ. С тези решения държавният секретар също така разпорежда на бащата, майката и сина да напуснат незабавно територията на Нидерландия и налага забрана за връщането им.

27 По отношение по-специално на редовните разрешения за определен срок на майката и на сина, оттеглени в приложение на член 18, параграф 1, буква с) и на член 19 от Закона от 2000 г., които привеждат в действие член 16, параграф 2, буква а) от Директива 2003/86 във вътрешното право, държавният секретар приема, че тези разрешения са получени чрез измама, тъй като са издадени въз основа на неистински декларации за заетост на бащата. Същото важало за разрешенията на дългосрочно пребиващ на майката и на сина. От една страна, всъщност тези разрешения били получени въз основа на неправилното предположение, че майката и синът са пребивавали законно в Нидерландия, преди да им бъдат издадени споменатите разрешения. От

друга страна, неистинските декларации за заетост на бащата също били представени с оглед на това издаване, за да се създаде заблуждението, че майката и синът разполагат със стабилни, регулярни и достатъчни ресурси, при положение че те в нито един момент не били разполагали самостоятелно с такива ресурси.

- 28 Според държавния секретар е ирелевантно дали майката и синът са знаели за извършената от бащата измама и за неистинските декларации за заетост на последния.
- 29 С решение от 4 май 2015 г. държавният секретар отхвърля подадената по административен ред от бащата, майката и сина жалба срещу решенията от 29 януари 2014 г.
- 30 Сезиран с жалба срещу решението от 4 май 2015 г., с решение от 31 май 2016 г. *rechtbank Den Haag* (първоинстанционен съд Хага, Нидерландия) приема, че държавният секретар правилно е оттеглил различните разрешения за пребиваване на бащата, както и от една страна, редовните разрешения за пребиваване за определен срок на майката и на сина в приложение на член 16, параграф 2, буква а) от Директива 2003/86 и от друга, разрешенията на дългосрочно пребиваващ на последните лица съгласно член 9, параграф 1, буква а) от Директива 2003/109. За сметка на това същият съд приема, че жалбата е основателна, доколкото държавният секретар не е изложил надлежно съображенията, поради които оттеглянето на издадените на сина разрешения за пребиваване не накърнява правото на личен живот, гарантирано в член 8 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (наричана по-нататък „ЕКПЧ“).
- 31 Държавният секретар, от една страна, и бащата, майката и синът, от друга, обжалват това решение пред запитващата юрисдикция.
- 32 Посочената юрисдикция уважава жалбата, подадена от държавния секретар.
- 33 Тя приема, че всъщност последният не е допуснал грешка с констатацията — отчитайки различните налични интереси — че оттеглянето на издадените на сина разрешения за пребиваване не нарушава член 8 от ЕКПЧ. Тя добавя, че член 7 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“), на която трябва да се придадат същите смисъл и обхват като член 8 от ЕКПЧ, не води до различна оценка.
- 34 По отношение на насрещната жалба, подадена от бащата, майката и сина, запитващата юрисдикция отбелязва, че е безспорно, че бащата е получил с измама разрешенията си за пребиваване за определен срок и за постоянно пребиваване, защото заетостта му е била фиктивна. Ето защо тя смята, че предмет на спора са само последиците от извършената измама за правото на пребиваване на майката и на сина.
- 35 По отношение на последния аспект тази юрисдикция подчертава, от една страна, че е безспорно, че неистинските декларации за заетост, представени от бащата, за да докаже, че разполага със стабилни, регулярни и достатъчни ресурси по смисъла на член 7, параграф 1, буква в) от Директива 2003/86, са в основата на издаването и на продължаването на редовните разрешения за пребиваване за определен срок на майката и на сина. Според нея обаче бащата никога не е разполагал с такива ресурси, защото заетостта му е била фиктивна. Споменатата юрисдикция впрочем отбелязва, че майката и синът не са получили самостоятелно разрешение за пребиваване по смисъла на член 15, параграф 1 от тази директива, тъй като съгласно нидерландското право такъв документ за пребиваване е ограничен до хуманитарни съображения, които нямат временен характер, и че нито майката, нито синът някога са искали да им бъде издаван такъв.

- 36 От друга страна, по отношение на разрешенията за дългосрочно пребиваване, издадени на майката и на сина, запитващата юрисдикция подчертава, че е безспорно също, че пребиваването на последните лица на територията на Нидерландия, преди да получат тези разрешения, се основава на извършената от бащата измама. Ето защо предположението, че те са отговаряли на залегналото в член 4, параграф 1 от Директива 2003/109 условие за законно пребиваване през период от пет години на територията на държава членка, също се основава на измама. В допълнение, споменатите разрешения са били получени въз основа на неистинските декларации за заетост на бащата, представени с оглед на това получаване.
- 37 Според тази юрисдикция обаче в настоящия случай следва да се изходи от предположението, че майката и синът не са знаели за действията на бащата, представляващи измама, тъй като държавният секретар не само не е твърдял, че те са знаели за тях, но е и счел този аспект за ирелевантен.
- 38 Посочената юрисдикция се пита дали при такива обстоятелства държавният секретар е имал основание да оттегли, от една страна, издадените на майката и на сина разрешения за пребиваване за определен срок, в съответствие с член 16, параграф 2, буква а) от Директива 2003/86, и от друга, издадените им разрешения за дългосрочно пребиваване, в приложение на член 9, параграф 1, буква а) от Директива 2003/109.
- 39 При тези обстоятелства Raad van State (Държавен съвет, Нидерландия) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
- „1) Трябва ли член 16, параграф 2, буква а) от [Директива 2003/86] да се тълкува в смисъл, че не допуска оттеглянето на издадено в рамките на събирането на семейството разрешение за пребиваване, когато това разрешение е придобито въз основа на представена с цел измама информация, но съответният член на семейството не е знаел, че тази информация е представена с цел измама?
- 2) Трябва ли член 9, параграф 1, буква а) от [Директива 2003/109] да се тълкува в смисъл, че не допуска отнемането на статута на дългосрочно пребиваващ, когато този статут е придобит въз основа на представена с цел измама информация, но дългосрочно пребиваващият не е знаел, че тази информация е представена с цел измама?“.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

- 40 С първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 16, параграф 2, буква а) от Директива 2003/86 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска държава членка да оттегли разрешенията за пребиваване, които са били издадени на членовете на семейството на гражданин на трета страна съгласно тази директива, със съображението че за получаването на тези разрешения за пребиваване са били представени подправени документи, когато посочените членове на семейството не са знаели, че тези документи са неистински.
- 41 За да се отговори на този въпрос следва да се припомни, че по силата на член 4, параграф 1, букви а) и б) от Директива 2003/86 държавите членки разрешават влизането и пребиваването в съответствие с тази директива на съпруга на кандидата за събиране на семейството, както и на малолетните и непълнолетните деца на кандидата за събиране на семейството и на неговия съпруг. Съгласно член 5, параграф 2 от цитираната директива заявлението за влизане и пребиваване се придружава от документни доказателства за спазването на изискванията, залегнали по-специално в член 7 от същата директива, параграф 1, буква в) от който

предвижда, че съответната държава членка може да поиска от лицето, подало заявлението, да представи доказателство, че кандидатът разполага със стабилни и регулярни финансови ресурси, които са достатъчни, за да издържа себе си и членовете на своето семейство, без да прибегва до системата за социално подпомагане на тази държава членка.

- 42 Член 16, параграф 2, буква а) от Директива 2003/86 предвижда, че държавите членки могат да оттеглят разрешението за пребиваване на член на семейството, ако се установи, че е използвана фалшива или заблуждаваща информация или фалшиви, или подправени документи, или измама, или други незаконни средства.
- 43 От текста на тази разпоредба следва, че държавите членки по принцип могат да оттеглят това разрешение, когато, за да се получи посоченото разрешение, са били представени подправени документи или е била извършена измама. Цитираната разпоредба не индивидуализира лицето, представило тези документи или извършило измама, нито пък изисква съответният член на семейството да е знаел за нея. От посочената формулировка също така следва, че само по себе си използването за тази цел на фалшива информация или на фалшиви документи по-специално с цел да се създаде заблуждението, че кандидатът разполага със стабилни, регулярни и достатъчни финансови ресурси, в съответствие с член 7, параграф 1, буква в) от тази директива, е достатъчно, за да обоснове решението за оттегляне на разрешението за пребиваване на членовете на семейството, като член 16, параграф 2, буква а) от Директива 2003/86 не изисква нито доказването на намерението на тези членове да извършат измама, нито пък знанието им, че посочената информация или тези документи са фалшиви.
- 44 Това тълкуване се подкрепя от систематичното тълкуване на член 16, параграф 2, буква а) от Директива 2003/86.
- 45 Всъщност основанията за оттегляне на разрешението за пребиваване, предвидени в тази разпоредба, съвпадат с основанията за отхвърляне на заявлението за влизане и пребиваване. Така, цитираната разпоредба предвижда, че използването на фалшива или заблуждаваща информация или на фалшиви или подправени документи, както и извършването на измама или използването на други незаконни средства, са основания не само за оттегляне на издаденото разрешение за пребиваване, но и за отхвърляне на това заявление. Ето защо тези основания трябва да се тълкуват по еднакъв начин в тези два случая. Както подчерта нидерландското правителство, за да има същата разпоредба полезен ефект, е необходимо държавата членка да може да отхвърли заявлението за влизане и пребиваване на член на семейството, когато в подкрепа на посоченото заявление са представени фалшиви или подправени документи, дори този член на семейството да не е знаел, че въпросните документи са фалшиви или подправени.
- 46 Освен това в случай като разглеждания по главното производство, в който кандидатът за събиране на семейството е извършил измама, с оглед на основополагащата значимост на кандидата в системата, въведена с Директива 2003/86, е в съответствие с целите на тази директива и с логиката в нейната основа тази измама да има отражение върху процеса на събиране на семейството, и по-специално да засегне разрешенията за пребиваване, издадени на членовете на семейството на кандидата, дори последните да не са знаели за извършената измама.
- 47 Всъщност от съображение 4 от Директива 2003/86 следва, че основната ѝ цел е да улесни интегрирането на гражданите на трети страни, а именно на кандидатите, в държавите членки, като чрез събиране на семейството се направи възможен семейният живот (решение от 21 април 2016 г., Khachab, C-558/14, EU:C:2016:285, т. 26 и цитираната съдебна практика). От тази цел и от цялостния прочит на въпросната директива, и по-специално на член 13, параграф 3 и на член 16, параграф 3 от нея, е видно, че докато съответните членове на семейството не са придобили самостоятелно право на пребиваване въз основа на член 15 от цитираната директива, правото им на пребиваване е производно от правото на съответния

кандидат, предназначено да насърчи интеграцията на последния. При това положение държава членка трябва да може да констатира, че извършената от кандидата измама засяга процеса на събиране на семейството като цяло, и по-специално производното право на пребиваване на членовете на семейството на този кандидат, и на тази основа да оттегли разрешението за пребиваване на тези членове, дори те да не са знаели за извършената измама. Това се отнася в още по-голяма степен за случаи, като настоящия, когато извършената измама засяга редовността на правото на пребиваване на кандидата.

- 48 В последния аспект следва да се добави, че съгласно член 1 от Директива 2003/86 целта на същата е да определи условията за упражняване на правото на събиране на семейството от граждани на трети страни, пребиваващи законно на територията на държавите членки. Следователно това право е запазено за такива граждани, което се потвърждава от определението на понятието „събиране на семейството“ в член 2, буква г) от тази директива. За гражданин на трета страна, като бащата в делото по главното производство, на когото с обратна сила са оттеглени разрешенията за пребиваване, тъй като са придобити с измама, обаче няма как да се счита, че пребивава законно на територията на държава членка. Ето защо е a priori оправдано такъв гражданин да не може да се ползва от посоченото право и разрешенията за пребиваване, издадени на членовете на семейството му въз основа на споменатата директива, да могат да бъдат оттеглени.
- 49 В настоящия случай е безспорно, от една страна, че е извършена измама от бащата, който е представил подправени декларации за заетост, за да докаже, че разполага със стабилни и регулярни финансови ресурси, които са достатъчни, за да издържа себе си и членовете на своето семейство, и от друга страна, че тези декларации са били предоставени с цел да получат членовете на семейството му, а именно майката и синът, разрешения за пребиваване, независимо че последните не са знаели, че посочените декларации са неистински.
- 50 При това положение от тълкуването на разпоредбите на член 16, параграф 2, буква а) от Директива 2003/86, изложено в точка 43 от настоящото решение, следва, че извършената от бащата измама и използването на фалшиви или подправени декларации за заетост, за да се докаже, че бащата разполага със стабилни, регулярни и достатъчни финансови ресурси по смисъла на член 7, параграф 1, буква в) от тази директива, а priori могат да обосноват оттеглянето на разрешенията за пребиваване, които са били получени от майката и сина въз основа на въпросната директива.
- 51 Както обаче отбелязва генералният адвокат в точки 27 и 28 от заключението си, оттеглянето на разрешение за пребиваване съгласно член 16, параграф 2, буква а) от Директива 2003/86 не става автоматично. Всъщност от употребения в тази разпоредба израз „могат да [...] оттеглят“ следва, че държавите членки имат свобода на преценка относно това оттегляне. В тази насока съгласно член 17 от същата директива съответната държава членка е длъжна предварително да направи индивидуален анализ на положението на съответния член на семейството, като прецени премерено и разумно всички засегнати интереси (вж. в този смисъл решения от 6 декември 2012 г., О и др., C-356/11 и C-357/11, EU:C:2012:776, т. 81 и от 21 април 2016 г., Khachab, C-558/14, EU:C:2016:285, т. 43).
- 52 Съгласно последния член тази държава членка е длъжна надлежно да държи сметка за характера и солидността на семейните връзки на това лице и продължителността на пребиваването му на нейна територия, както и що се отнася по-специално до мярката оттегляне на разрешението за пребиваване, за съществуването на семейни, културни и социални връзки на посоченото лице със страната му на произход.
- 53 В допълнение, както следва от съображение 2 от Директива 2003/86, мерките относно събирането на семейството, като мерките за оттегляне на разрешението за пребиваване, издадено на членовете на семейството, трябва да бъдат приети в съответствие с основните

права, и по-специално с правото на зачитане на личния и семейния живот, гарантирано в член 7 от Хартата, който съдържа права, съвпадащи със защитените с член 8, параграф 1 от ЕКПЧ (вж. в този смисъл решения от 4 март 2010 г., Chakroun, C-578/08, EU:C:2010:117, т. 44 и от 6 декември 2012 г., О и др., C-356/11 и C-357/11, EU:C:2012:776, т. 75 и 76). Ето защо съответната държава членка действително има известна свобода на преценка относно анализа, предвиден в член 17 от Директива 2003/86, но този анализ трябва да бъде извършен при спазване на член 7 от Хартата.

- 54 Следователно, както отбелязва генералният адвокат в точка 32 от заключението си, в настоящия случай компетентните национални власти би трябвало да отчетат по-специално продължителността на пребиваването на майката и на сина в Нидерландия, възрастта, на която последният е пристигнал в тази държава членка, и вероятността той да е отраснал и получил образование там, както и съществуването на семейни, икономически, културни и социални връзки на майката и на сина със и в посочената държава членка. Те би трябвало да отчетат и евентуалното съществуване на такива връзки на майката и на сина със и в страната им на произход, което се преценява въз основа на обстоятелства по-специално като наличието на семеен кръг в тази страна, пътувания или периоди на пребиваване в нея, както и степента на владеене на езика на тази страна.
- 55 Както изтъква генералният адвокат в точка 30 от заключението си, при преценката си тези власти би трябвало да държат сметка и за обстоятелството, че в настоящия случай майката и синът не са лично отговорни за извършената от бащата измама и че не са знаели за нея.
- 56 Запитващата юрисдикция следва да провери дали разглежданите по главното производство решения, с които държавният секретар е оттеглил разрешенията за пребиваване на майката и на сина, са оправдани в светлината на съображенията, изложени в точки 51—55 от настоящото решение, или дали с оглед на тези съображения те трябва да запазят споменатите разрешения за пребиваване.
- 57 С оглед на предходните съображения на първия въпрос следва да се отговори, че член 16, параграф 2, буква а) от Директива 2003/86 трябва да се тълкува в смисъл, че когато за издаването на разрешения за пребиваване на членовете на семейството на гражданин на трета страна са били представени подправени документи, незнанието на тези членове на семейството, че посочените документи са неистински, не е пречка съответната държава членка в приложение на цитираната разпоредба да оттегли тези разрешения. В съответствие с член 17 от тази директива обаче компетентните национални власти трябва предварително да направят индивидуален анализ на положението на тези членове, като преценят премерено и разумно всички засегнати интереси.

По втория въпрос

- 58 С втория си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 9, параграф 1, буква а) от Директива 2003/109 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска държава членка да отнеме статута на дългосрочно пребиваващ, който е бил предоставен на граждани на трета страна в приложение на тази директива, със съображението че този статут е бил получен чрез използване на подправени документи, когато тези граждани не са знаели, че посочените документи са неистински.
- 59 За да се отговори на този въпрос, следва да се припомни, че съгласно член 4, параграф 1 от Директива 2003/109 държавите членки предоставят статут на дългосрочно пребиваващ на гражданите на трети страни, пребивавали законно и без прекъсване на тяхна територия през последните пет години. Този статут обаче не се придобива автоматично. Съгласно член 7, параграф 1 от тази директива всъщност съответният гражданин на трета страна е длъжен за

целта да подаде молба до компетентните власти на държавата членка, в която пребивава, като молбата се придружава от доказателствен материал, че този гражданин отговаря на условията, изброени в членове 4 и 5 от споменатата директива. По-специално в съответствие с член 5, параграф 1, буква в) от същата директива той трябва да докаже, че разполага със устойчиви и редовни доходи, които са достатъчни, за да издържа себе си и членовете на своето семейство, без да прибегва до системата за социално подпомагане на тази държава членка.

- 60 Съгласно член 8, параграф 1 от Директива 2003/109 статутът на дългосрочно пребиваващ е постоянен при спазване на условията на член 9 от същата директива.
- 61 В тази насока член 9, параграф 1, буква а) от въпросната директива предвижда, че дългосрочно пребиваващият губи правото на този статут, когато е констатирано, че посоченият статут е придобит чрез измама. Тази разпоредба обаче не индивидуализира лицето, което трябва да е извършило измамата, нито изисква съответният пребиваващ да е знаел за нея.
- 62 В съответствие с постоянната практика на Съда правните субекти не могат да се позовават на нормите на правото на Съюза с цел измама, тъй като принципът на забрана на измамата представлява общ принцип на правото на Съюза, който правните субекти са длъжни да спазват (вж. в този смисъл решения от 6 февруари 2018 г., *Altun* и др., C-359/16, EU:C:2018:63, т. 48 и 49 и от 11 юли 2018 г., *Комисия/Белгия*, C-356/15, EU:C:2018:555, т. 99). Отказът или отнемането на право поради действия с цел измама е просто последица от констатацията, че в случай на измама обективните предпоставки, които са предвидени за получаване на това право, в действителност не са изпълнени (вж. в този смисъл решение от 22 ноември 2017 г., *Cussens* и др., C-251/16, EU:C:2017:881, т. 32).
- 63 От съображения 2, 4, 6 и 12 от Директива 2003/109 следва също, че последната трябва да гарантира интеграцията на гражданите на трети страни, които са трайно и законно установени в държавите членки (вж. в този смисъл решения от 17 юли 2014 г., *Tahir*, C-469/13, EU:C:2014:2094, т. 32, от 4 юни 2015 г., *P и S*, C-579/13, EU:C:2015:369, т. 46 и от 2 септември 2015 г., *CGIL и INCA*, C-309/14, EU:C:2015:523, т. 21), и за тази цел да доближи правата на тези граждани до правата, които имат гражданите на Съюза, по-специално като въведе равно третиране с последните в широк спектър от икономически и социални области. Следователно статутът на дългосрочно пребиваващ позволява на ползващото се от него лице да бъде равно третирано в областите, посочени в член 11 от Директива 2003/109, при заетите в този член условия. Съгласно член 14, параграф 1 от въпросната директива този статут предоставя на съответния дългосрочно пребиваващ и правото да пребивава повече от три месеца на територията на държави членки, различни от държавата членка, която му е предоставила посочения статут, при условията по глава III от цитираната директива, и в съответствие с член 21 от същата директива да се ползва там от упоменатото в член 11 от нея равно третиране.
- 64 С оглед на широките права, съпътстващи статута на дългосрочно пребиваващ, е необходимо държавите членки да могат ефективно да се борят с измамата, като отнемат от съответното ползващо се лице статута на дългосрочно пребиваващ, получен чрез измама.
- 65 От предходното следва, че никой не може да иска да бъдат запазени придобити по силата на Директива 2003/109 права чрез измама, независимо дали измамата е била или не е била извършена от ползващото се от тези права лице, или е била известна на същото лице, тъй като определящото е, че споменатите права са придобити в резултат на измама.
- 66 Ето защо член 9, параграф 1, буква а) от Директива 2003/109 се прилага във всички случаи, когато статутът на дългосрочно пребиваващ е получен чрез измама, т.е. когато в основата на получаването е измама, независимо кое е лицето, извършило тази измама, и дали този пребиваващ е знаел за нея.

- 67 По-специално тази разпоредба се прилага, когато — както в случая по главното производство — за да получи статут на дългосрочно пребиваващ, съответният пребиваващ е представил подправени документи с цел да докаже, че разполага с устойчиви и редовни доходи, които са достатъчни, за да издържа себе си и членовете на своето семейство, дори да не е извършил измамата и да не е знаел, че тези документи са неистински. Всъщност в този случай придобиването на въпросния статут се основава директно на тази измама, така че тя със сигурност засяга споменатия статут.
- 68 Това тълкуване не се поставя под въпрос с решение от 18 декември 2008 г., Altun (C-337/07, EU:C:2008:744), цитирано от запитващата юрисдикция.
- 69 В цитираното решение Съдът приема, че от момента, в който членовете на семейството на турски работник са придобили самостоятелно право на пребиваване съгласно член 7, първа алинея от Решение № 1/80, това право вече не може да бъде поставено под въпрос с нередовности, които в миналото са засегнали правото на пребиваване на посочения работник и които в този случай са последица от извършената от последния измама (вж. в този смисъл решение от 18 декември 2008 г., Altun, C-337/07, EU:C:2008:744, т. 56, 57 и 59). Така Съдът по същество е постановил, че измамата, която засяга правото на пребиваване на турския работник, не може да накърни самостоятелното право на членовете на семейството му.
- 70 Трябва обаче да се отбележи, че фактите по делото, по което е постановено това решение, се различават от тези по главното производство. Всъщност съгласно член 7, първа алинея от Решение № 1/80 членовете на семейството на турски работник получават самостоятелно право на пребиваване след тригодишно пребиваване в приемащата държава членка, без да е необходимо да се подава молба за тази цел. Следователно Съдът не се е произнесъл по последиците, които е щяло да има за правата на съответните лица използването на подправени документи в подкрепа на такава молба.
- 71 В настоящия случай от акта за преюдициално запитване е видно, че разглежданите по главното производство решения, с които държавният секретар е отнел разрешенията за дългосрочно пребиваване на майката и на сина, се основават именно на факта, че в подкрепа на молбата на майката и на сина за получаване на статут на дългосрочно пребиваващ по-специално са били представени неистински декларации за заетост на бащата, за да се създаде заблуждението, че те разполагат с устойчиви, редовни и достатъчни доходи, тъй като подобен статут — както бе посочено в точка 59 от настоящото решение — се придобива само въз основа на такава молба.
- 72 От предходното следва, че в съответствие с член 9, параграф 1, буква а) от Директива 2003/109 гражданинът на трета страна губи статута на дългосрочно пребиваващ, предвиден от тази директива, когато е установено, че споменатият статут е придобит въз основа на подправени документи, дори този гражданин да не е знаел, че тези документи са неистински.
- 73 Загубването на статута на дългосрочно пребиваващ обаче само по себе си не означава, че съответното лице губи и правото на пребиваване в приемащата държава членка, въз основа на което е подало молбата си да получи този статут съгласно член 7, параграф 1 от Директива 2003/109 и го е получило съгласно член 4, параграф 1 от нея, независимо дали това право е било получено по силата на националното право, или на правото на Съюза. Ето защо посоченото загубване не води автоматично и до експулсирането от територията на посочената държава членка, както това следва от член 9, параграф 7 от Директива 2003/109. В случай че — както в делото по главното производство — съответните лица, а именно майката и синът, са получили статута на дългосрочно пребиваващ въз основа на право на пребиваване, предоставено по силата на Директива 2003/86, запитващата юрисдикция следва да провери, както бе изтъкнато в точка 56 от настоящото решение, дали тези лица трябва в съответствие с член 17 от тази директива да запазят разрешението за пребиваване, издадено им по силата на последната директива.

- 74 С оглед на предходните съображения на втория въпрос следва да се отговори, че член 9, параграф 1, буква а) от Директива 2003/109 трябва да се тълкува в смисъл, че когато на граждани на трета страна е бил предоставен статут на дългосрочно пребиваващ въз основа на подправени документи, незнанието на тези граждани, че посочените документи са неистински, не е пречка в приложение на цитираната разпоредба съответната държава да отнеме този статут.

По съдебните разноски

- 75 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (четвърти състав) реши:

- 1) Член 16, параграф 2, буква а) от Директива 2003/86/ЕО на Съвета от 22 септември 2003 година относно правото на събиране на семейството трябва да се тълкува в смисъл, че когато за издаването на разрешения за пребиваване на членовете на семейството на гражданин на трета страна са били представени подправени документи, незнанието на тези членове на семейството, че посочените документи са неистински, не е пречка съответната държава членка в приложение на цитираната разпоредба да оттегли тези разрешения. В съответствие с член 17 от тази директива обаче компетентните национални власти трябва предварително да направят индивидуален анализ на положението на тези членове, като преценят премерено и разумно всички засегнати интереси.
- 2) Член 9, параграф 1, буква а) от Директива 2003/109/ЕО на Съвета от 25 ноември 2003 година относно статута на дългосрочно пребиваващи граждани от трети страни трябва да се тълкува в смисъл, че когато на граждани на трета страна е бил предоставен статут на дългосрочно пребиваващ въз основа на подправени документи, незнанието на тези граждани, че посочените документи са неистински, не е пречка съответната държава членка в приложение на цитираната разпоредба да отнеме този статут.

Подписи